

Van de thuiszorg naar de prehistorie in Twente

Marcella Marinelli lyrisch over 't eeuwenoude reliëf

tekst: Marry Dijkshoorn
foto: Het Oversticht

De veertigjarige Marcella Marinelli is sinds 1 januari regioarcheoloog van de Netwerkstad Twente. Daarvoor was ze onder meer projectleider van RAAP Archeologisch Adviesbureau in Amsterdam en werkte ze als archeoloog bij Oranjewoud. Haar hart ligt bij de prehistorie en ze heeft een zwak voor het Twentse landschap, waar nog enorm veel verleden in bewaard is gebleven. In de archeologie kwam ze min of meer bij toeval terecht, verder werkte ze in de thuiszorg en schrijft ze een kookboek.

Marcella Marinelli: 'Ik hou niet van de musea waar vondsten achter glas liggen, met een bordje erbij. Dat spreekt niet tot mijn verbeelding. Ik wil iets in mijn hand kunnen houden en bedenken wat men daar honderden jaren geleden mee deed.'

Hoe kom je aan zo'n mooie naam?

"Die is Italiaans. Mijn moeder komt uit Groningen en mijn vader uit Italië. Hij werd ziek tijdens een vakantie in Nederland en kwam in een ziekenhuis in Rotterdam terecht. Daar was mijn moeder verpleegster, en zo hebben ze elkaar dus ontmoet."

Je bent de eerste regioarcheoloog in Overijssel. Hoe is dat tot stand gekomen?
"Op initiatief van Het Oversticht. Vanaf de herziening van de Monumentenwet, waarin allerlei rechten en plichten van het rijk en de provincie naar de gemeenten zijn overgeheveld, heeft iedere gemeente de plicht om archeologisch onderzoek te doen bij bouwplannen en dergelijke. De gemeenten van de Netwerkstad Twente hebben besloten samen te werken en één regioarcheoloog aan te nemen. Het loont eigenlijk niet om iedere stad of dorp een eigen archeoloog in dienst te laten nemen."

Wat is er archeologisch gezien zo interessant aan Twente en de Netwerkstad?

"Het oosten van Nederland, ongeveer het gebied tussen Utrecht en Duitsland, heeft eeuwenlang een belangrijke kerkelijke en politieke functie gehad. Al vanaf de zesde en zevende eeuw, de vroege Middeleeuwen. Oldenzaal bijvoorbeeld heeft veel van zijn historische verleden behouden, maar er is nog veel meer te vinden in het oosten, nog even los van steden als Deventer, Zwolle en Zutphen, waar natuurlijk ook erg veel behouden is gebleven. Dat moeten we allemaal in kaart zien te brengen. Daarnaast is in Twente heel mooi te zien hoe de ontwikkeling van het platteland met zijn boerderijen in de negentiende eeuw is uitgegroeid tot een industrieel gebied. De daaruit voortvloeiende stedelijke ontwikkeling kun je goed volgen. Het is mijn taak om te realiseren dat daar onderzoek naar gedaan gaat worden en om iedere gemeente daaraan mee te laten

werken. Ik ben regioarcheoloog van Oost-Overijssel, we willen ook nog een regioarcheoloog voor West-Overijssel."

Dat lijkt wel een kantoorbaan.

"Ja, maar ik kan ook toezicht houden in het veld. Ik geef adviezen bij ruimtelijke ontwikkeling, daarna wordt er onderzoek uitgezet en dan is het dus mogelijk dat ik bij die onderzoeken kom kijken. Op dit moment worden er allerlei onderzoeken door verschillende bureaus gedaan, ik ga proberen daar een complete lijn in te krijgen. Dat moet ik organiseren door de mensen bij elkaar te brengen."

Welke periode in onze geschiedenis vind je zelf het interessantst?

"Van huis uit ben ik een echte prehistoricus. Ik ben heel erg geïnteresseerd in het buitengebied, vraag me af wat daar voor de Middeleeuwen allemaal is gebeurd. Ik houd van de landschappelijke ontwikkeling. Je kunt hier in Twente nog prachtig zien hoe het landschap is gegroeid, waar de riviertjes liepen, hoe de mens zich heeft bewogen. De periode na Christus is totaal anders om te bestuderen, daar zijn erg veel geschreven bronnen over. Mijn interesse ligt ver voor die tijd. Aan het landschap kun je veel zien, maar ook vondsten als vuursteen en scherven van potten geven aan hoe de mens hier vroeger leefde. Twente heeft de grootste collectie aan mammoetbotten in Europa. Ik heb ooit onderzoek moeten doen naar het verschil in mammoetbotten uit Europa en mammoetbotten uit Azië. Ik hoefde alleen maar de metingen te verrichten. Dat onderzoek is trouwens nog niet afgerond, dus ik kan er nog niets nieuws over vertellen. Het landschap van Twente is bijna helemaal oorspronkelijk, met dat mooie reliëf. Ook de stuwwallen die in de IJstijd zijn gevormd zijn prachtig te zien. Jagers en verzamelaars hebben hier eeuwenlang geleefd, later werden het boeren. Als je in Twente loopt, voel je dat nog, je ziet het

ook gewoon om je heen. In het centrum van Rotterdam moet je heel veel fantasie hebben, wil je je het oorspronkelijke landschap voor de geest kunnen halen. Op een hoger niveau is het archeologisch natuurlijk ook erg boeiend om de hele ontwikkeling van een gebied te zien, van jagers en verzamelaars, naar de tijd van de boeren en later de verstedelijking. Die ontwikkeling zien stijgt boven het plezier uit van het vinden van vondstjes."

We hebben hier ook nog erg veel grafheuvels. Is dat ook interessant voor jou?

"Het is heel interessant, heel zichtbaar en populair bij het publiek. Net als hunebedden. Maar de onzichtbare vormen vind ik interessanter, dat je door het landschap loopt en je voor kunt stellen waar de boerderijen lagen, hoe ze eruit zagen, of dat je door het vinden van één vuursteentje voor kunt stellen hoe een jagers- en verzamelaarkampje eruit heeft gezien. Was het een kamp voor alleen jagers op doortocht, of een kamp waar ook de gezinnen bivakkeerden? Wat is er met die vuursteen gedaan, gebruikt om dieren te doden, of om de huid te villen, om gereedschap te maken? Dat kun je allemaal zien aan die steen. Twente is altijd bewoond geweest. Dat komt omdat het een hoog en droog gebied is, hoge zandruggen met daar tussendoor meanderende beken. Goed voor de voedselvoorziening."

Wat is je mooiste vondst?

"Ik heb heel veel in het buitenland onderzoek verricht, mooie potten in Turkije gevonden van ongeveer vierduizend jaar voor Christus. In Delft heb ik benen kammen gevonden uit de ijzertijd, zeshonderd voor Christus. Maar ik kick eigenlijk niet zo op vondsten. Ik hou ook niet van de musea waar vondsten achter glas liggen, met een bordje erbij. Dat spreekt niet tot mijn verbeelding. Ik wil iets in mijn hand kunnen houden en bedenken wat men daar honderden jaren geleden mee deed. Wat we willen in de archeologie is om te proberen jongeren enthousiast te maken voor de geschiedenis, door hen te vertellen en te laten zien hoe de mensen vroeger leefden. We willen het publiek naar de opgravingen brengen. Archeologen zijn hoeders van ons culturele erfgoed, maar dan moeten de mensen wel zien en begrijpen waar het over gaat, wat dat culturele erfgoed is. Gelukkig is archeologie altijd wel populair geweest en sinds het *Verdrag van Malta* beseft iedereen ook dat je dingen maar één keer kunt opgraven, daarna komt het nooit meer terug. Dat is toch anders dan een boom omhakken, daar kun je gewoon een nieuwe boom voor in de plaats planten. Ons doel is om zoveel mogelijk te beschermen wat er in de grond zit. Het is beter archeologische vindplaatsen bij bouwplannen te laten liggen, dat is goedkoper en het is ook om wetenschappelijke redenen beter. Over een paar honderd jaar zijn er betere technieken om de grond te onderzoeken."

Kun je op grond van het verleden van Twente, de ontwikkeling van het gebied, een uitspraak doen over hoe Twente er over tweeduizend jaar uitziet?

"Ik kan alleen maar hopen dat het landschap bewaard blijft. Het is al duizenden jaren hetzelfde gebleven, tot de industriële revolutie is er weinig veranderd, laten we wat er nog van over is vooral zo behouden."

In welk tijdperk zou jij geleefd willen hebben?

"Ik lees heel erg graag en ben vooral dol op Engelse literatuur uit de negentiende

Marcella Marinelli

Marcella Marinelli: 'Ik ben heel erg ongeduldig en kan er slecht tegen als mensen niet snel kunnen meedenken. Ik zie er ook wel weer de waarde van in, die mensen letten wat meer op de details dan ik, maar ik kan er toch niet tegen als ze niet ad rem zijn. Ik kan niet tegen klagers. Ik zeg altijd recht voor zijn raap wat ik ervan vind, soms wel een beetje bot, en sommige mensen hebben daar moeite mee. Toch werk ik graag met mensen.'

eeuw, boeken als *Jane Eyre* en *Pride and Prejudice*. Een romantische en melancholische periode, met als nadeel wel weer het stringente klassenonderscheid. Qua sfeer spreekt me het vooroorlogse Nederland meer aan dan de huidige maatschappij. Ik vind dat er te veel van mensen gevraagd wordt, alles moet te snel, er is te weinig aandacht voor elkaar. Toch ben ik heel erg gelukkig in het hier en nu. Als ik een dagje buiten werk, geniet ik daar van, ik hoef niet terug naar de prehistorie. Zo leuk was dat nou ook weer niet, eerder een hard bestaan."

Wanneer besloot je archeoloog te worden?
"Daar heb ik niet bewust voor gekozen. Ik wilde bedrijfsmanagement in de zorg gaan studeren, werkte ook bij de thuiszorg en met lichamelijk gehandicapten. Dat vond ik geweldig leuk werk en daar wilde ik verder in door studeren. Ik werd uitgeloot en besloot toen maar een jaartje kunstgeschiedenis en archeologie te gaan volgen, om daarna alsnog management in de zorg te doen. Daar is het nooit van gekomen, ik vond de studie te leuk en de groep mensen waarmee ik studeerde ook. Na mijn eerste veldwerk in Oss was ik verkocht, ik vond het fantastisch. Buiten werken is spannend en ontspannend. Ik ben afgestudeerd in twee richtingen: de prehistorie in Noordwest Europa en in Zuidwest Azië, in Iran, Irak, India en Pakistan. Ik ben tweemaal doctorandus. Maar naast mijn studie bleef ik ook altijd werken in de thuiszorg."

Dat is wel erg veel. Een dag heeft slechts 24 uur.

"Ik ben heel actief, vind het lekker om te werken en slaap maar weinig."

Wat doe je ter ontspanning?

"Lezen, tuinieren, naar popfestivals gaan. Ik heb ook een eigen webwinkel in Italiaanse delicatessen, ik kook graag, dat heb ik van mijn vader, mijn oma en tantes geleerd. Thuis aten we Italiaans, behalve als mijn vader een keer weg was, dan aten we vissticks of pannenkoeken. Ook heel lekker."

Misschien moet je een kookboek gaan schrijven.

"Ben ik mee bezig, ik heb ook al een uitgever."

Als je in zoveel dingen geïnteresseerd bent zul je toch keuzes moeten maken. Je kunt niet alles doen.

"Ik maak ook keuzes. Sommige mensen begrijpen niet dat ik gekozen heb om regioarcheoloog te worden, terwijl ik een goede managersfunctie bij Oranjewoud had. Ik gaf leiding aan zeventig mensen, gaf trainingen en deed allerlei zaken op het gebied van personeelszaken. Op dat moment was het wel leuk, maar ik wilde verder met archeologie, wilde toch graag

weer inhoudelijk bezig zijn. Ik heb geen ambitie om hogerop te komen, ik wil inhoudelijk goed werk doen, met enthousiasme kunnen werken. In de archeologie valt nog veel te ontdekken. Als je keuzes kunt maken, kun je wat meer de diepte in."

Wat zijn je slechte eigenschappen?

"Ik ben heel erg ongeduldig en kan er slecht tegen als mensen niet snel kunnen meedenken. Ik zie er ook wel weer de waarde van in, die mensen letten wat meer op de details dan ik, maar ik kan er toch niet tegen als ze niet ad rem zijn. Ik kan niet tegen klagers. Ik zeg altijd recht voor zijn raap wat ik ervan vind, soms wel een beetje bot, en sommige mensen hebben daar moeite mee. Toch werk ik graag met mensen. Als trainer moest ik me wel een beetje inhouden, als ik mezelf kan zijn, ben ik weer ontzettend ongeduldig. Niet altijd handig en tactisch. Maar omdat ik alles er ook meteen uitgooi, blijf ik er niet over tobben."

Heb je een gezin?

"Nee, ik leef alleen op het platteland in Friesland, in Steggerda, een klein dorp met negenhonderd inwoners. Dat bevat me prima, ik heb het tot nu toe hartstikke leuk gehad in mijn leven. Ik heb verder ook geen wilde plannen, leef van dag tot dag."

Ben je eigenlijk Nederlands of Italiaans?

"Ik heb beide nationaliteiten, ik voel me ook echt Nederlands en Italiaans. Ik woon wel in Nederland, maar ben heel veel in Italië geweest. Mijn familie woont in Zuid-Italië, helemaal onderin de hak. Vroeger was het daar totaal anders dan hier, het verschil wordt nu steeds kleiner."

Je hebt daar ook al een McDonald's?

"Er was er inderdaad één, maar die is opgedoekt omdat er te weinig klanten kwamen. Ik weet niet of ik in Zuid-Italië zou willen wonen, de sociale regels zijn een stuk ouderwets dan hier, er is nog veel sociale controle en de kerk heeft veel invloed. Je moet je daar conformeren aan de regels. Dat zal in Nederlandse dorpen ook wel zo zijn."

Behalve in Steggerda dan.

"Daar wonen vrijzinnigen van geest. Ik hou van mensen met een brede blik. Maar in Italië kun je heerlijk eten, het is er altijd warm en de mensen zijn gastvrij."

Net als het negentiende-eeuwse Engeland en het vooroorlogse Nederland?

"Mijn voorkeur daarvoor gaat alleen om het landschap en de sfeer, niet om de maatschappelijke omgeving. Alleenstaande carrièrevrouwen van veertig jaar hadden het daar vast moeilijk gehad. In Nederland is 37 procent van de bevolking alleenstaand. Hier ben ik helemaal niet uniek."

Onze montere zoon heeft noodgedwongen enkele maanden in het ouderlijk huis doorgebracht nadat zijn nest door relationele problemen onder de bomen lag. Aangezien de allesbehalve bescheiden aanwezigheid van onze eersteling de impact van een detonerende clusterbom overtreft zijn wij hevig op zoek gegaan naar zelfstandige woonruimte – voor hem welteverstaan. Dat vonden wij in Enschede en de man is de koning te rijk met zijn driehoogappartement. Ook wij delen in deze vreugde.

Hoewel hij als geschoold fabrieksarbeider in de ploegendienst een leuk loon incasseert, heeft hij het hamstergedrag van een uitgehongerde zeeleeuw en was het dus zaak om met een gering budget toch een leefbaar interieur te creëren. De geëigende weg is de wereld van marktplaats.nl, maar hier kleven risico's aan. In de eerste plaats zie je vage foto's van iets dat op het eerste gezicht leuk en goedkoop lijkt, maar na bezichtiging blijkt dat het meubel uit wormstekig sloophout is opgetrokken. Ten tweede: de garantie verloopt op het moment dat betaald is, waarna het onmiddellijk in vijf stukken uiteenvalt. Tenslotte heeft een hele familie met alle denkbare huidziekten er generaties lang met de tengels aangezetten. Jak.

Daarom deden wij de woonsuper van de Noormannennazaten aan: Ikea. Voor zo'n twaalfhonderd dukaten koop je daar een compleet én nieuw interieur waarin je kunt slapen, eten, zitten en in het donker kunt lezen – verlichting dus. Iemand die zich de vriend van onze dochter noemt en sympathiek is – niet in de laatste plaats vanwege zijn enorme bestelbus – was zo vriendelijk de bullen naar de flat van zoonlief te transporteren.

Enfin: de bruine dozen werden met moeite de trappen opgezeuld en na zuchten en steunen op de nog lijmig ruikende vloerbedekking gedeponneerd. Nu nog ff in elkaar schroeven en we hebben een zelfstandig wonende zoon.

Wat doe je dan? Dozen uitpakken! Waarna wij verspreid over de vloer enige honderden fineerhoutdelen alsmede 53 zakjes vol met schroeven, pootjes, scharnieren, spijkers, doppen en ondefinieerbare dingen telden. Alsmede zoveel verpakkingsmateriaal als de speeltuinvereniging jaarlijks aan oud papier inzamelt. Ons werd pijnlijk duidelijk dat hier iedere vorm van systematiek of organisatie ontbrak. Het leek onze boekhouding wel.

Inmiddels zijn wij nu al vijf volle dagen en zeven avonden bezig om uit deze berg onderdelen een als zodanig herkenbare hoekbank, bed, eet- en salontafel, boekenkast en videomeubel te destilleren. Wonderlijke constructies, zoals een bank met leesplank, een tafel waaruit iets steekt dat later een bedpoot blijkt te zijn en een boekenkast met scharnierende bovenkant waren het gevolg. De tekeningen op de instructies, kennelijk bedoeld voor volstrekte idioten, riepen voor ons meer vragen op dan we konden beantwoorden.

Maar we zijn klaar en het is prachtig. Dat onze zoon er nog héél lang gebruik van mag maken.

Erik Endlich